

OTEC ZDENĚK DRŠTKA

Mitry a berla

Proč může opat nosit berlu a mitru, když není biskup? A může je při mši používat ještě někdo jiný než opat a biskup?

Tadeáš, 15 let

Je to zvláštní, ale mitra a berla mají odlišnou historii. Zatímco mitru převzali opati od biskupů, s berlou je tomu naopak – nejprve je doložena u opatů, a to z prostředí iroskotské misie.

Berla je znamením pravomoci – ve své podstatě se jedná o pastýřskou hůl. V irském a skotském prostředí to v raném středověku byli právě opati, představení klášterů, kteří spravovali církve; biskupové se zde omezovali pouze na čistě biskupské funkce, tj. svěcení kněží apod.

Mitry je oproti tomu odznakem důstojnosti, který se vyvinul z pokrývky hlavy nejvyšších státních hodnostářů Římské říše. Proto ji také zpočátku užívali biskupové. Ovšem ve středověku, kdy se začal rozvíjet obřad zehnaní opatů, který byl odvozen z biskupského svěcení (byť nebyl svátostný), našla si v rámci tohoto obřadu mitru cestu i na opatské hlavy.

Používání mitry a berly opaty se ustálilo také díky tomu, že samotná opatství a jejich území byly vyňaty z pravomocí místních biskupů. Opat – představený tohoto kláštera – byl tedy svým způsobem „biskupem“ nejen pro své podřízené

řeholníky, ale i pro poddané klášterního panství. Coby znamením pravomoci se také stala odznakem představených ženských klášterů – abatyší.

V průběhu staletí dostali někteří další duchovní zvláštní privilegi

um používat mitru či berlu, ať už pro svou osobu nebo v souvislosti se zastávaným úřadem. Protože se tato privilegia poněkud rozbujela, požadoval II. vatikánský koncil, „aby pontifikálie užívaly výhradně ty církevní osobnosti, které mají buď biskupskou hodnost, nebo nějakou zvláštní jurisdikci“ (SC 130).

Podle papežského listu motu proprio Pontificalia insignia Pavla VI. z 29. června 1968 mohou kromě biskupů nosit mitru a berlu papežští legáti (vyslanci), opati a preláti, kteří spravují území vyňatá z pravomoci biskupa, trvali

apoštolští administrátoři (to se donedávna týkalo např. území v okolí Českého Těšína) a obecně opati poté, co přijali tzv. opatskou benedikci. Mitru bez berly mohou užívat dočasní apoštolští administrátoři, apoštolští vikáři a apoštolští prefekti (tj. představení na území, které dosud nebylo ustanoveno diecézí). Krom toho užívali mitru při bohoslužbách kardinálové, i když nebyli vysvěceni na biskupy v poslední době např. kardinál Tomáš Špidlík.

Zajímavost:

Některé abatyše, zvláště ve Španělsku, mohly užívat mitru, ale ne na hlavě, nýbrž ji pouze nesly v průvodu v rukou a mohly ji mít ve znaku svého opatství.

Foto: Vrták - Lucie Horníková, Miroslav Novotný - Člověk a víra

Odkódovaný VSTUP

OTEC MAREK MIŠKOVSKÝ

Bylo mu skoro padesát, profesorem byl už tři roky. Přednášel na technice fyziku-termiku. Měl koníček stavět letadla a ve vytrvalostních závodech se s nimi pravidelně umísťoval na předních místech. Vyrovnaný zralý praktik, odborník na slovo vzatý.

A pak jednoho dne přišla drobná nevolnost, rutinní lékařské vyšetření, potom odborná několikadenní hospitalizace. Závěr byl, že se jedná o nějaký typ nádoru v hlavě, který začíná tláčit na mozek. Diagnózu si vyslechl klidně, technicky věcně. Zatímco lékaři zkoumali možnosti léčby, zevrubně prostudoval svou nemoc. Záhy pochopil, že jde o komplikovaný problém, který má mnoho neznámých. V noci se budil a přemýšlel. Pro něj, který vždy hlásal, že správná analýza je už z třetiny vyřešený problém, se možné vyhlídky stávaly noční můrou. Tady už fyzika nestačí, protože nezodpoví otáz-

ku: „Co bude se mnou? Co bude potom?“ Poprvé pocítil strach ze smrti. Strach spojený s existenciální úzkostí.

Otázka víry v život, který smrtí nekončí, pro něj přestala být teoretickým článkem víry, který rozum přijímá poslušností vůle. Při mši svatě přestal ve spirálách krasouvat stoupat ke klenbě chrámu. Začal se soustředit na to, čím prochází Kristus – utrpení, smrt, zmrtvýchvstání, sláva věčná – jako na skutečnost, která nečeká nejprve druhé, nebo 'nás všechny', ale možná mne jako prvního.

Lékaři ho postavili před volbu: brzdit pomocí léků růst nádoru s vyhlídkou na několik let života (možná), nebo odstranění operací, s méně než dvacetiprocentní šancí na úspěch. Přítel kněz mu poradil: často se zpovídej, přistupuj k eucharistii a přivykni myšlence, že se zitra neprobudíš. Rozjimej o životě věčném. Rozhodl se pro operaci.

Každý den šel na mši svatou a ve zpytování svědomí před usnutím se rozloučil se životem. Ti, co ho znali, viděli, jak se mění. Hovory, se stále častěji stáčely na smrt a na život po ní. Jak se blížil den operace, vypadal to, že se snad i na smrt těší...

V den operace se se všemi rozloučil. Kamarád kněz mu slíbil být u jeho lůžka. Operace trvala dlouho, a byla úspěšná. Po ní byl v umělém spánku. Pak ho začali probouzet. Poprvé otevřel oči. Byl v nich záblesk radostného očekávání. Zaostřil a uviděl přitele kněze. Se smutkem jen špitnul: „To jste vy?“ a zase zavřel oči.

Než se vrátil do práce, trvalo ještě měsíce. Znovu přednášel. Fascinace poznáním a zákonitostmi fyziky už ale navždy zůstala zastíněna očekáváním skutečného poznání, které jednou přijde. Strach z brány, která k tomuto definitivnímu poznání vede, zmizel jednou provždy.

Foto: peshkova - Adobe stock

Návrat domů

Ke konci letošního dubna se uskuteční velká událost: bude splněno přání a poslední vůle velkého pastýře kardinála Josefa Berana, pražského arcibiskupa (1946–1969), jeho ostatky budou ze svatopetrské baziliky převezeny do vlasti a následně uloženy v pražské katedrále. Byl to statečný a věrný biskup v jednom z nejtěžších období naší novodobé historie – v první polovině komunistické diktatury.

Narodil se v Plzni 29. 12. 1888, v roce 1911 byl v Římě vysvěcen na kněze. Přes různé služby v arcidiecézi se v roce 1932 stal profesorem pastorální teologie a zároveň rektorem pražského semináře. V roce 1942 byl zatčen a vězněn v koncentračních táborech Terezín a Dachau (kde se setkal i se svými pozdějšími protivníky). Po válce byl v roce 1946 jmenován na svatovojtěšský stolec. To se již blížilo pronásledování. Po tzv. „vítězném únoru 1948“, kdy se moci totalitním způsobem ujali komunisté, začalo velmi tvrdé pronásledování církve v celé Československé republice.

On sám velmi neohroženě, jak jen mohl, hájil práva církve. Vše vygradovalo na slavnost Božího Těla. V její předvečer ve strahovské bazilice po přečtení slavného pastýřského listu „V hodině velké zkoušky“ arcibiskup Beran pronesl své poslední kázání. Následující den, v neděli 16. 6., za velmi dramatických okolností sloužil naposledy v pražské katedrále, která byla z velké části naplněna provokatéry, mši svatou. Plánovaný průvod Božího těla se již konat nemohl. Následně byl bez soudu internován* (spíše vězněn) na několika dalších místech. V roce 1963 papež bl. Pavel VI. oznámil jeho jmenování kardinálem. On pak přinesl velikou obět: odletěl do Říma k převzetí kardinálského titulu, ale zpět se již z rozhodnutí komunistické strany nesměl vrátit. Aktivně se zúčastnil II. vatikánského koncilu, konal pastýřskou službu pro československé exulanty. Den po svátku sv. Jana Nepomuckého, hlavního patrona Čech a také papežské koleje Nepomucenum, kde žil, odevzdal svoji duši do rukou Dobrého Pastýře Krista. A protože se ani po smrti nesměl vrátit zpět do vlasti, byl z rozhodnutí papeže pohřben v kryptě baziliky sv. Petra.

PRŮBĚH NÁVRATU

V pátek 20. 4. budou ostatky letecky přepraveny do Prahy se zastávkou v seminárním kostele sv. Vojtěcha v Dejvicích, kde byl rektorem. Pak budou přes noc ve strahovské bazilice, kde pronesl poslední veřejné kázání. V sobotu 21. 4. budou slavnostně převezeny do pražské katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha, následuje slavnostní mše svatá. Ostatky budou vystaveny až do večerní bohoslužby 23. 4., kdy se uloží do nového sarkofágu.

Děkujeme Dobrému Pastýři Kristu za kardinála Josefa Berana, jeho život, svědectví i oběti. Jeho biskupským heslem bylo Eucharistie a práce. Na vinici Páně pracoval, nakolik mohl. A při oslavě Eucharistie – Božího těla roku 1949 – on sám nastoupil křížovou cestu, v internaci* byl 14 let (jako je zastavení křížové cesty). Modleme se i za jeho případnou brzkou kanonizaci, proces již běží řadu let.

*internace – nemožnost opustit určené místo pobytu, stálý dozor tehdejší policie (StB)

Žít můžete sledovat na TV Noe a radiu Proglas.

Foto: Beran - archiv ACP, VitVit - wikipedia.org